

AKTERI U DOBA GLOBALIZMA
I NJIHOV UTJECAJ NA PROCESSE
DEMOKRATIZACIJE U
HRVATSKOJ

Poziciju Hrvatske u međunarodnoj zajednici određuje:

- geopolitički smještaj na Jugoistoku Europe / Zapadnom Balkanu
 - status male, tranzicijske države
 - status članice NATO-a / očekivano članstvo u EU (2013)
 - snažan utjecaj međunarodnih aktera (globalni akteri kroz politiku uvjetovanosti i diplomatskih pritisaka upravljaju političkim, gospodarskim i društvenim odnosima)
-

Globalni akteri (SAD, EU, međunarodne financijske institucije) i Zapadni Balkan:

- usmjeravaju djelovanje vlada / utječu na politički i gospodarski ustroj država u regiji / na transformaciju društvenih odnosa / usmjeravaju procese gospodarske i socijalne tranzicije
 - usmjeravaju procese političke, gospodarske i sigurnosne integracije država regije (NATO i EU)
 - snažan utjecaj na geopolitičko “preoblikovanje“ regije
-

Utjecaj GA na procese demokratizacije u Hrvatskoj:

- pridruživanje Hrvatske NATO-u (politička i sigurnosna stabilizaciji regije)
 - pridruživanje Hrvatske EU (politička i gospodarska integracija regije)
-

Proces pridruživanja NATO-u i EU:

- SAD i EU definiraju granice svog utjecaja na Jugoistoku Europe
 - temeljna ideja: širenje demokracije “rušenje barijera za slobodan protok roba, kapitala, ljudi i ideja u okvirima međunarodnog poretka koji se oblikuje američkim interesima i pravilima, a regulira američkom političkom i vojnom moći” (A. Bacevich, 2002)
-

Proces pridruživanja NATO-u i EU:

- Metode: politika uvjetovanosti i diplomatskih pritisaka:

Proces implementiranja zapadnih vrijednosti

(Kopenhaški kriteriji) ključan za priznanje

novonastalih država (i Hrvatske), oblikovanje njihovih

političkih i gospodarskih sustava, za pridruživanje

euroatlantskim integracijama

Dometi demokratizacije:

- a) parlamentarna demokracija (kao “politički izraz slobodnog poduzetništva,“ J. Dewey, 1935 / pad povjerenja u političke institucije / niska razina političke participacije / građani se ne identificiraju s programima političkih stranaka / politička apatija i dezorijentiranost birača
-

a) parlamentarna demokracija

- društveni konsenzus o promjeni (izbori 2000; 2011) nije dobio odgovarajući politički izraz (Koalicijska vlada 2000-2003; Plan 21; “nova pravednost“ I. Josipovića)
 - kriza legitimiteta demokratskog poretka / birači pred “zidom“ / sve veći jaz između političkih elita i masa
-

b) stanje ljudskih prava:

- dominacija i generacije prava (građanska i politička prava) / društveni konflikt s područja klasnog (pitanja društvene raspodjele i socijalne pravde) transferiran na razinu etničkog (položaj manjinskih zajednica), rodnog (prava žena, pravo na seksualnu orijentaciju)
-

b) stanje ljudskih prava

- “demokratizacija“ društva ograničava temeljna socijalna i ekonomska prava (II generacija prava)
 - urušavanje javnog dobra / devastacija javnog prostora / “strukturalne reforme“ demontiraju društvenu infrastrukturu (obrazovanje, znanost, kulturu, zdravstvo i socijalnu skrb) (treća generacija prava - pravo na solidarnost)
-

c) sloboda medija

- snažna koncentracija medijskog vlasništva / nesigurni uvjeti rada novinara / masovno nestajanje tiskanih medija
-

d) širenje slobodnog tržišta / utjecaj GA na procese gospodarske tranzicije

- gospodarsku tranziciju određuju: ratne okolnosti / promjene
u društvenom sustavu / dezintegracija zajedničkog
jugoslavenskog tržišta / međunarodna izolacija / tajkunska
privatizacija
 - karakteristike međunarodnog okruženja: nestanak države
blagostanja / slabljenje uloge rada / jačanje pozicije kapitala
-

d) širenje slobodnog tržišta / utjecaj GA na procese gospodarske tranzicije

- snažan utjecaj globalnih aktera na model ekonomskog razvoja: prihvaćen neoliberalni model ekonomske politike (“šok-terapija“ deregulacija / liberalizacija / privatizacija / reduciranje javnog sektora / minimalna država – “modificirani model države blagostanja“ (John Rawls, 1999) / usmjerenost na gospodarski rast
-

Posljedice politike uvjetovanosti:

- vlada/e bez kapaciteta preuzimanja odgovornosti za društveni razvoj / jedina odgovornost zakonodavno usklađivanje, prihvaćanje standarda, procedura i politika EU
 - strategija razvoja nametnuta od strane GA koji određuju pravce gospodarskog i socijalnog razvoja
-

Posljedice politike uvjetovanosti:

- gospodarske: orijentacija na trgovinu / pretjerana liberalizacija uvoza / uništavanje domaće proizvodnje / dominantna uloga infrastrukturnih investicija / prepuštanje bankarskog sektora stranim vlasnicima / visok javni dug / potpuna ovisnost o stranom kapitalu (razvoj nerazvijenosti)
-

Posljedice politike uvjetovanosti:

- **socijalne:** visoka stopa nezaposlenosti, visoka stopa siromaštva, sve veća eksploatacija zaposlenih, njihova potplaćenost, ekonomska nesigurnost, društvena nejednakost, kriza društvenih vrijednosti i kriza morala, nestanak solidarnosti, zajedništva i brige za opće dobro
-

Posljedice politike uvjetovanosti:

- ”šok terapija” - daljnji rast nezaposlenosti, povećanje socijalnih tenzija, slabljenje socijalne kohezije društva
-

Posljedice politike uvjetovanosti:

- političke: sve veći jaz između političkih elita i građana /
isključenost građana iz postizbornog procesa /
nemogućnost utjecaja na društvene procese
-

Politika uvjetovanosti i Zapadni Balkan

- trajno nestabilne države sa stalno održanim napetostima, rasplamsalom korupcijom, nedjelotvornim državnim institucijama, neučinkovitim pravosuđem, praksom političke neodovornosti, umreženosti politike / krupnog kapitala / organiziranog kriminala, političkom pasivnošću građana
-

Zaključak

- pseudo-demokracija kroz doktrinu laissez-faire
liberalizma strukturira ukupnost društvenih odnosa
 - temeljno pitanje Europe / regije / Hrvatske - istinska
zaštita ljudskih prava i dostojanstva čovjeka
 - pitanje za društvenu raspravu - kako narastajuću
svijest građana o društvenim problemima pretočiti u
konkretnu političku akciju?
-